

Slovenski dom

Leto IV

Štev. 213

V Ljubljani, sreda 20. septembra 1939

Stališče Amerike bo odločilno za vojno v Evropi

Ameriška vlada pripravlja prepoved o izvozu vojnega blaga v Sovjetsko Rusijo in ne priznava zasedbe Poljske

Tokio, 20. septembra. o. Svetnik japonskega poslanstva v Washingtonu Širasuma je japonskim listom izjavil:

»Nobenega dvoma ni, da so Združene države danes čustveno že pripravljene za vstop v vojno. K temu so pripomogli dogodki na Poljskem. Kdaj bo Amerika tudi dejansko stopila v vojno, je samo še vprašanje časa.«

Pariz, 20. sept. o. Francoski tisk razpravlja o položaju, ki je nastal po vstopu Rusije v vojno na Poljskem. Zadržanost francoske in angleške vlade po tem nenadnem preobratu priča, da sta Francija in Anglija prepričani, da je bodoči razvoj vojne bistveno odvisen od tega, kakšno stališče bo zavzela Amerika. To se bo odločilo 21. septembra, ko se sestane ameriška zbornica in senat. Če bi Amerika preklcala svojo nevtralnost s spremembo sedanega zakona, potem bi Anglija in Francija veliko pridobili in ne dvomita, da bi Nemčija podmorsko vojno raztegnila tudi na ameriške ladje, kar bi nujno privedlo do vstopa Združenih držav v vojno.

New York, 20. septembra. »Daily Mirror« poroča iz Washingtona, da bo ameriška vlada poslala Nemčiji oster protest proti potopitvi »Athenic«. List trdi, da menijo zunanji ministri Hull in drugi visoke osebnosti v ameriškem zunanjem ministertvu, da pomeni torpediranje »Athenic« zelo hud primer sovražnosti.

Washington, 20. septembra. Včerajšnji Hitlerjev govor v Gdansk smatrajo ameriški uradni krogi kot nekakšno mirovno ofenzivo fuhrejevo, ki bi jo diplomatsko podprla Italija, morda pa tudi Sovjetska Rusija. Ta Hitlerjev govor v Ameriki ni vzbudil tolikšnega zanimanja kakor prej. V Ameriki ga ni poslušalo posebno mnogo ljudi. Tudi v ameriških uradnih krogih se kazali brezbržnost. Bistvo Hitlerjevega govora je v tem, da je odkril svojo živo željo, da se prepreči dolga vojna. Splošno prevladuje mnenje, da bodo zavezniki odklonili njegovo mirovno ponudbo, naj bo izražena v kakršni koli obliki.

Washington, 20. septembra. Zunanji minister Združenih držav Hull je dal tisku tole izjavo: Vlada Združenih držav ne more ostati ravnodušna do vdora sovjetskih čet na Poljsko. Vlada razpravlja o prepovedi za izvoz orožja, streliva ter vojnega materiala vseh vrst v Sovjetsko Rusijo, ki jo Amerika zdaj smatra za vojskujočo se državo.

Zastopnik zunanjega ministertva je izjavil, da bo poljski poslanik v Varšavi Potocki še naprej zastopal svojo državo v Zedinjenih državah, navzlic spremembi, ki je nastala. Njegov položaj bo isti, kakor položaj bivšega češkoslovaškega poslanika Hurbana. Ako bi poljska vlada prenesla svoj sedež v Pariz, bi se preselil v Pariz tudi dosedanji ameriški poslanik pri poljski vladi.

Predsednik Roosevelt je poslal veleposlaniku Združenih držav na Poljskem poslanico, da jo izroči predsedniku poljske republike Moscickemu kot odgovor na brzojavko, v kateri je obvestil Moscicki Roosevelta o bombardiranju civilnega prebivalstva od strani nemških letal. Poslanica pravi med drugim: Sprejel sem vašo brzojavko, s katero mi sporočate, da so tisoči poljskih državljanov padli in bili ranjeni zaradi nemškega bombardiranja mest in vasi, v katerih ni bilo nobenih vojaških stavb. Nadejal sem se, ko sem prejel od bojujočih se strank odgovore na prošnjo z dne 1. septembra 1939, da bodo omejile operacije svojega letalstva na vojne objekte, da bo svet v tej vojni obvarovan strahot pri bombardiranju odprtih mest in vasi ter umora tisočev nedolžnih mož, žena in otrok, ki so brez obrambe. Globoko me je presunila izjava, ki ste mi jo poslali, in poročila, ki sem jih dobil tudi od uradnega zastopnika naše vlade na Poljskem o poteku sovražnosti. Upam, da bodo zaradi stotin tisočev življenj, ki pridejo lahko v nevarnost, vlade vojujočih se strank obnovile zapovedi, s katerimi prepovedujejo bombardiranje tistega civilnega prebivalstva, ki živi v neutrujenih središčih, in da bodo izdani potrebni ukrepi, s katerimi bi dosegli, da bodo letala bojujočih se strank spoštovala življenje neborcev. Svet pričakuje to od njih z ozirom na odgovor, ki so ga dale te države na moje povabilo 1. septembra.«

Vesti 20. septembra

Angleška vlada zavrača vesti, da bi bila na nevtralne države kaj pritiskala z grožnjami o omejitvi njihove trgovine, pač pa pravi, da se z več nevtralnimi državami pogaja, kako bi se dalo najbolje urediti preskrbo teh držav z živežem in z vsem potrebnim navzlic vojni.

Angleško delavsko gibanje ne bo zapustilo Poljsko, vsi angleški delavci se bodo borili za njeno stvar, je govoril včeraj britanski delavski voditelj Greenwood.

Včeraj je odplul v Severno Ameriko veliki angleški motornik »Vulcania« z več slo potniki na krovu. Italija je včeraj tudi začela redno letalsko zvezo z Holandsko Indijo.

Belgijska vlada je odobrila kredit za ustanovitev posebne organizacije, ki bo skrbela za razvedrilo vojakom, mobiliziranih v obrambo belgijske nevtralnosti.

Novi italijanski poslanik v Londonu Bastianini je bil svoječasno poslanik v Varšavi ter je slovit kot sposoben in zmeren diplomat.

Vojna na zahodu je vojna materiala, gospodarstva in zlata, pišejo turški listi. Zmagal bo tisti, ki bo v teh rečeh močnejši.

Poljski poslanik v Moskvi je danes odpotoval z vsem osbjem poslanstva iz Rusije.

Nemško vojno poveljstvo je določilo, da ostane ves šlezjski industrijski pas za zdaj vojno področje. Zdi se, da ta predel še ni docela očiščen od poljskih čet.

Sovjetska vojska je pred pohodom na Poljsko dobila nalog, da ne sme ropati in da mora pustiti pri miru zlasti premoženje kmetijskega ljudstva.

Današnja vojna se je začela z obkoljevanjem Nemčije, ugnela pa bi se končati z obkolitvijo Anglije, kakor pritača sovjetsko-nemški in sovjetsko-japonski sporazum. Tako sodi veliki danski dnevnik »Politikens«.

Angleška vlada je razglasila, da še najmanj štiri tedne ni treba pričakovati nikakih omejitev v prehrani zaradi vojne, ker so zaloge živeža in vseh potrebščin dovolj velike. Šele po tem času bo vlada sklepala ali naj sploh uvede kake omejitve.

Poljski poslanik v Parizu Lukaszewicz je imel sredi v francoskem radiu govor, v katerem je naznanil ustanovitev samostojne poljske armade v Franciji. V to armado bodo morda vstopili tudi poljski vojaki, ki so pribežali v Romunijo in na Madžarsko.

Nemške koristi v Angliji bo med vojno zastopala holandska vlada po prošnji Nemčije.

Dve poljski vojaški letali sta včeraj prileteli na Madžarsko.

Komisija za določitev demarkacijske črte na mandžursko-mongolskem bojišču je imela včeraj v Tokiu sejo. Po seji so izdali poročilo, v katerem pravijo, da se delo nadaljuje v smislu načelnega sporazuma, sklenjenega v Moskvi.

Če bo Amerika nadaljevala s svojo dosedanjio sovražnostjo proti Japonski in škodila z raznimi gospodarskimi, političnimi ter vojaškimi koraki, se bo morala Japonska pač braniti, pišejo japonski listi.

Nemški tisk piše o zlomu Poljske in pravi, da zdaj, ko je po nemškem mišljenju Poljska prenehala, ni za Anglijo in Francijo več razloga, da bi držali obveznosti, katere sta bili dali Poljskom. Zato je najlepše, da se vojna konča s sporazumom na podlagi sedanjega stanja.

Italijanska vlada je dovolila tujim trgovskim ladjam dostop v albansko pristanišče Drač, ki ga je prepovedala v začetku sedanje vojne. Holandska kraljica Vilijemina je imela včeraj v poslanski zbornici govor, v katerem je izrazila svoje veselje nad tem, da je Holandija obvarovana vojne, čeprav zaradi tega trpi hudo gospodarsko škodo.

Slovaška vlada je izdala razglas, v katerem pravi, da je odslej za vsako sovražno dejanje proti nemški vojski ali proti sedanjemu redu določena smrtna kazen. Smrtno kazni bo izvajala nemška politična policija.

Varšava pod strašnim topniškim ognjem - toda še vedno poljska

Varšava, 20. septembra. o. Boji za Varšavo trajajo še naprej z nezmanjšano krutostjo. Poljska vojska se krčevito brani, nekajkrat pa je celo vdrla iz mesta in napadla sovražnika. Nemška letala so danes zgodaj ponovno bombardirala mesto, prav tako pa ga je še dalje obstreljevalo težko topništvo. Bombe so povzročile grozno razdejanje v mestu, ki na več krajih gori. Nemcem se ni nikjer posrečilo prebiti obrambno črto poljske vojske okrog Varšave. Severno od trdnjave Modlina se Poljski še vedno drže ter junaško odbijajo vse napade premočnega nasprotnika. Prav tako se neomahljivo drže zapadno od Kutna in severno od Varšave na črti ob reki Bugu.

Iz romunske meje pa poročajo, da Rydz Smigly še ni prestopil romunske meje in da še vedno poveljuje vsem poljskim armadam, ki še niso položile orožja. Vendar pa te vesti ni mogoče kontrolirati.

Varšava, 20. septembra. o. Varšavska radijska postaja pa javlja, da so danes dopoldne Poljski sijino odbili napad sovražnika pri Modlinu ter mu povzročili strašne izgube.

Hitler je govoril o vojni, o bodočnosti Poljske in bodočnosti Nemčije

Gdansk, 20. septembra. Kancelar Hitler je imel včeraj v Gdansk velik govor. V njem je med drugim dejal:

Danes stopam prvič na tla, ki so jih zasedli nemški priseljenci pred pet stoletji. Od takrat so ta tla zmerom ostala nemška in bodo za večno ostala nemška. Ko se je končala krvava vojna, je nastalo upanje, da bo zdaj človeški rodu zagotovljen trajen mir. Toda tega miru niso predložili nemškemu narodu v svobodnih pogajanjih, temveč so mu ga vsilili v Versaillesu. Tvorci te pogodbe so videli v njej konec nemškega naroda. Dejansko je bila pa ta vsiljena pogodba same začetek novih trenj.

NEMSKI ŽIVLJENJSKI PROSTOR IN NJEGOVI MILIJONI

V tem našem življenjskem prostoru živi 82 milijonov Nemcev. Teh 82 milijonov ljudi hoče živeti in bodo živeli. Državnik nekega naroda misli, da ima danes pravico reči, da nič več ne zaupa besedi nemških državnikov. Pa smo mi Nemci edini, ki imamo pravico reči, da ne zaupamo izjavam tistih, ki so tako nearomno poteptali najsvetejše obljube. Mojše, ki so ekvali versajske eklepe, niso imeli pojma o zgodovinskem razvoju življenjskih prostorov. Mesto Gdansk je bilo žrtev te norosti, poljska država pa ead te brezumnosti. Vsi ti kraji, ki so jih takrat pridružili Poljski, so se bili razvili po zaslugi nemškega dela in nemške sposobnosti.

POLJSKA SE JE RODILA IZ KRVI

Poljska država se je rodila iz krvi, ki so jo prelili nešteti nemški polki. Poljak ni bil nikoli tvorec kulture v teh krajih. Zadoščalo bi, da bi Poljski vladali v teh krajih še 20 let, pa bi se vsi spet vrnili v nekdanje barbarstvo. Poljska je bila država mnogih narodnosti in je zato bolela za isto boleznijo, kakor nekdanja Avstrija. Prav tako ni bila Poljska nikoli demokratsko urejena. Maloštevilni gospodarski sloji, je gospodaril ne samo nad tlačeniimi narodnostmi, temveč tudi nad združenim glavnim državnim narodom.

USODA BOLJ KULTURNEGA POB OBLASTJO MANJ KULTURNEGA

Vedno je nesreča, če kulturnejši narod pride pod oblast manj kulturnega naroda. Narod, ki gospodari nad kulturnejšimi ljudmi toliko bolj čuti laetne pomankljivosti ter zaradi tega na vse mogoče načine preganja in zapostavlja podrejeni mu kulturnejši narod. Navzlic temu em poskušal, da tudi glede tega dosežem rešitev, ki bi bila tudi pravična.

NEMCIJA IN PILSUDSKI

Takrat je imela Poljska državnika, ki je bil uviden, odločen. Zaradi tega se mi je posrečilo skleniti z maršalom Pilsudskim sporazum, ki naj bi pripravil pot h končnemu mirnemu sožitju dveh narodov. Ta sporazum ni mogel enostavno kar odobriti tega, kar je naredila versajska pogodba.

Namen tega sporazuma je bil, da se brez eklicevanja na to pogodbo ustvarijo temelji za miren razvoj in znosno življenje dveh sosedov, Nemcev in Poljakov. Toda takoj po maršalovi smrti je nastal oster boj proti vsemu, kar je bilo nemškega na Poljskem. Ta boj je vedno bolj zastupiljeval odnošaje med našima državama. Ščasoma je postalo vedno težje potrpežljivo gledati, kako nečloveško zatirajo Nemce v sosednji državi. Nemška veselila je morala mirno gledati, kako narod, ki je na mnogo nižji etopnji in država mnogo nižje kakovosti preganjata Nemce.

Prvič je bilo tu mesto, ki mu navzlic nemškemu značaju niso dovolili zahtevati vrnitev v sestav nemške države. Namesto tega so gledali, kako bi ga na tisoč zahrbtnih načinov podredili Poljski. Drugič je bila tu nemška pokrajina, katero so bili odcepili od ostale Nemčije, ki ni imela neposredne zveze s to svojo pokrajino. Ni države na svetu, ki bi dovolila, da ostane tako stanje ter da prenaša toliko časa, kolikor časa ga je prenašala Nemčija. Jaz pa sem poskušal priti do kolikor toliko znane rešitve tega vprašanja. Poskušal sem to z ustmenimi predlogi, ki sem jih predložil tedanjim poljskim državnim voditeljem. Ti predlogi so bili

več kakor zmerni. Gdansk bi bilo treba vrniti Nemčiji ter vzhodni Pruski zavarovati zvezo z ostalo Nemčijo z eksteritorialno avtomobilsko cesto. Poljska bi v zameno za to dobila vse pravice in vse svobode v luki v Gdansk, razen tega pa istočasno pristop k tej luki. Mi smo bili poleg tega pripravljeni jamčiti poljske meje, dasi so bile za nas težko znosne. Ne vem v kakšnem duševnem stanju je bila poljska vlada, ko je odbila takšne predloge.

POLJSKA JE OGRAŽALA VELIKO NEMCIJO

Nastali so tedni in meseci nepretrganih poljskih groženj. Bile so to grožnje, ki jih ne bi mirno trpela nobena mala država. Poljski maršal, tisti, ki je sedaj tako klavarno zapustil svojo vojsko, je govoril, da bo strl Nemčijo in njeno vojsko. Spo-

redno a tem, je nastalo pravo mučenje za naše sonarodnjake na Poljskem. Deportirani so bili v tisočih, bili so mučeni ter na najkrutejši način ubiti. Nekateri eadistične zveri so izkoristile naše sonarodnjake za svoje nenaravne nagone.

KDAJ JE BIL SE ČAS ZA SPORAZUM

Nikoli nisem dopustil kakršni koli dvom o tem, da se Nemčija nikoli ne bo umaknila grožnji e silo in da bi se Nemčija v katerem koli primeru udala. Zaradi teh mojih besed so me strašno napadali, kajti v demokracijskih državah vlada svoboda tiska ter svoboda zborovanj. Zadnje dni avgusta je bilo se mogoče doseči sporazum, toda ead ako ne bi bilo angleškega poročstva za Poljsko. Poskušal sem začeti neposredna pogajanja s Poljsko. Sedel sem s svojo vlado dva dni v Berlinu.

Nadaljevanje na 2. strani.

Mir na Jadranu

pogoj za ohranitev sedanjega stanja v Evropi
Italijansko časopisje o prijateljskem sodelovanju med Italijo in Jugoslavijo

Trst, 20. sept. m. Italijansko časopisje še naprej razpravlja o dogodkih na Poljskem ter si je edino v tem, da je vojna na vzhodu že končana. Po drugi strani pa razglablja časopisje o naglici, s katero se je ta vojna zaključila. Med drugim pravi »Giornale d'Italia«: »V tem spopadu niso upoštevali različenost narodnostnega ustroja Poljske ter njene vojaške in politične slabosti, ki sta bili posledica prvega dejstva.« List poudarja junaštvo poljskih vojakov, s katerim so se borili.

Nadalje se list bavi s pristranostjo jugoslovansko-italijanskih odnosov in pravi: Mir na Jadranu je prvi pogoj za ohranitev sedanjega stanja in dejanskega soglasja med balkanskimi in podonavskimi državami. List omajja napore jugoslovanske vlade, da ohrani nespremenjene trgovinske odnose s tujimi državami. Kljub vojnemu stanju v Evropi pa se trgovina med Jugoslavijo in Italijo normalno razvija.

Madžarske skrbi zaradi sosesčine z Rusijo

Budimpešta, 20. sept. m. Čez bivšo madžarsko-poljsko mejo prihaja veliko število beguncev iz Poljske. Vsi madžarski politični krogi izredno pozornost zasledujejo dogodke na meji Madžarske po vdoru sovjetsko-ruskih čet v južno Poljsko. Vsi so zelo zaskrbljeni, ker je Madžarska dobila na svojih mejah močnega in nevarnega sosesa, s katerim ni nikoli imela dobro urejenih diplomatskih odnosov, po pristupu k protikominterski zvezi pa jih je sploh ustavila. Zdaj pa javljajo, da jih bo spet obnovila, ker je to storila tudi Nemčija.

Sovjetske čete so včeraj zasedle ves predel ozemlja ob madžarski meji, kjer leži večina poljskih petrolejskih vrelcev.

Vzrok madžarske zaskrbljenosti je v tem, da se Madžari boje komunistične propagande, ki bi na Madžarskem, kjer socialne razmere se daleč niso urejele, utegnili imeti močan in nevaren odmev. Po drugi strani pa vidijo v sovjetskem vdoru grožnjo nekakega vseslovanstva. Zato je verjetno, da bo Madžarska prav kmalu sklenila zvezo z Romunijo, e katero je do sedaj bila skozi v sovražnem stanju.

Sovjetska vojska je zasedla Vilno in Lvov

Poročila o bojih med nemško in poljsko vojsko in o umiku Poljakov čez mejo

London, 20. septembra. o. Sovjetske čete so včeraj zasedle Vilno ter napredujejo od Vilna na jugozahod proti litvanski meji. Na jugu so preve sovjetske čete prišle v Lvov in ga začele zasedati. Po zadnjih poročilih sovjetska vojska ne naleti nikjer na odpor poljskega vojaštva.

Sovjetska vlada je dala zagotovilo nemški vladi, da se bo nastop sovjetskih čet na Poljskem omejil samo na predele Ukrajine in Bele Rusije. Tako je izjavil tudi nemški radio.

Bruselj, 20. septembra. Britanski in francoski poslanik v Moskvi sta dobila od svojih vlad nalog, da vložita protest zaradi zasedbe Poljske po sovjetskih četah.

Kovno, 20. septembra. Po obvestilih, ki so prispela v Kovno se nemške čete umikajo iz Bjalistoka, katerega bodo zasedle sovjetske čete, ki prihajajo čez Grodno. Pravijo, da bo Brestlitovsk tudi ostal v sovjetskih rokah, vendar pa se vodijo pogajanja med Nemci in Rusi za to, kdo bo zasedel Lvov. Litvanski rdeči križ je poslal pomoč poljskim vojakom, ki so prestopili litvansko mejo.

Varšava, 20. sept. o. Ruske čete so danes zjutraj vkorakale v Bijalostok, katerega so nemške čete poprej izpraznile.

Romunija je določila poljski vladi bivališče na svojem ozemlju

Cernovice, 20. septembra. Predsednik poljske republike Moscicki je prispel s svojo družino in s člani poljske vlade v Cernovice, kjer so ji dali na razpolago zasebna poslopja za stanovanje. Britanski varšavski poslanik se je sestal s poljskim zunanjim ministrom Beckom, nato je pa odpotoval v Bukarešto. Francoski varšavski poslanik Noel je popoldne obiskal Becka. Večina članov britanske diplomatske in vojaške misije je na poti v Bukarešto.

Bukarešta, 20. septembra. m. Romunska vlada je še določila kraje bivanja za predsednika

poljske republike Moscickega in za člane vlade z maršalom Rydzom-Smiglim. Vsi poljski visoki funkcionarji so se snoči z avtomobili odpeljali v te kraje. Predsednik Moscicki bo z družino in spremstvom stanoval v kraljevem dvorcu Bistrice blizu zgodovinsko znanega istoimenskega samostana. Dvorec leži v bližini mesteca Bikaza, ki je znan po svojih naravnih lepotah. Člani poljske vlade bodo bivali v mestecu Slaniceu, ki je znano zdravilišče ter ima mnogo modernih hotelov in vil. Maršal Rydz Smigly pa bo bival v dvorcu, ki je bil svoj čas last knezov Bibiesku v bližini Krajove.

Hitlerjev govor

(Nadaljevanje s 1. strani.)

in čakal. Izdelal sem nov predlog, ki sem ga sporočil angleškemu veleposlaniku. Poljska je odgovorila s splošno mobilizacijo. Nastali so novi teroristični napadi na naše državno ozemlje. Po dolgih mesecih čakanja sem sklenil, da s Poljaki začnemo govoriti tako, kakor oni hočejo.

GOSPOD JIH JE UNIČIL...

V tem trenutku pa je bilo še vedno mogoče rešiti mir. Naš italijanski prijatelj duce, se je zelo trudil, Francija je pristala, toda Anglija je odbila ta predlog in dala Nemčiji dvourni ultimatum. V tem se je Anglija zmotila. Poljaki so si izbrali vojno in so jo imeli. Izbrali so si vojno, ker so državni nekih držav pokazali v nepravilni luči nemški narod, nemško vojsko, nemško oborožitev in moralo nemških čet. Sirili so lažnjive vesti o notranji neenotnosti v Nemčiji ter prepadu, ki je med nemškim narodom in vodjem Nemčije. Od tega časa je minulo osemnajst dni in danes lahko rečemo: »Gospod jih je uničil s konji in vozovi!« Mi stojimo pred Lvovom, pred Kutnom se ta trenutke pobita in razbita poljska vojska udaja. Včeraj jih je bilo 20.000, nato 50.000, davi 70.000, koliko pa jih je sedaj, to ne morem vedeti. Ostanek poljske vojske, ki se nahaja zahodno od naših prvih črt, se bo v nekaj dneh udal ali pa bo uničen. Maršal Rydz Smigly je zgrešil smer ter je namesto v Berlin krenil v Rominjo.

NEMŠKA VOJSKA JE STORILA SVOJE...

Nemški vojaki so medtem izpolnili svojo dolžnost. Nemške pehote se je pokazala tokrat kot najboljše, hrabra in junaška. Nove vrste orožja in motorizirane enote so se tudi najboljše obnesele. Naša vojna mornarica, posebno pa pomorski strelci so storiili svojo dolžnost, nemške letalske sile pa so zavarovale ves nemški prostor. Tisti, ki so menili, da bodo uničili naša mesta, so sedaj umolknil. Dobro vedo, da bomo za vsako bombo, ki pade na naša mesta, vrgli deset bomb na njihova.

POLJAKI SO SE JUNAŠKO BORILI

Poljaki so se na številnih krajih hrabro in junaško borili. Dozdaj smo ujeli 100.000 poljskih vojakov in okoli 2.000 oficirjev. Navzlic nespornemu junaštvu, ki so ga pokazale številne poljske vojske, je treba omeniti strahotne žrtve, kakršnih v teku zadnjih desetletij morda nikjer ni bilo. Dogodile so se stvari, ki jih v svetovni vojni, v kateri sem se boril na zahodnem bojišču, nikoli nisem doživel. Tisoč naših so bili zverinsko zaklani. Številni nemški vojaki in častniki, ki so kot ranjenci padli v roke sovražniku, so bili zaklani potem, ko so jim prej iztaknili oči. Poljska vlada je po radiu odkrito priznala, da so bili ubiti nemški vojaki in letalci. Pri takih okoliščinah smo se morali vprašati, ali je sploh še vredno samemu sebi omejiti način vojskovanja.

Naročil sem nemškemu letalstvu, naj se vojskuje samo proti vojniim enotam. Poljska vlada in poljsko vrhovno poveljstvo pa sta nasprotno odredila svojim ljudem, naj vodijo vojno iz zasebe. Navzlic takšnemu zavratnemu vojskovanju našega sovražnika smo obračunali z njim z bliskovito hitrostjo.

POGAJANJA Z ZLOMLJENO POLJSKO

Potem ko smo Poljsko zlomili v 18 dneh, smo ustvarili razmere, ki bodo mogoče omogočile narodu, da mirno in pametno začne pogajanja z nami. Medtem je Rusija smatrala za primerno, da vkoraka na Poljsko. V Franciji in Angliji to sodelovanje Nemčije z Rusijo imenujejo nezakonsko zločin.

NEMCIJA IN RUSIJA V BODOČE

Rusija ostane ono kar je, in Nemčija ostane kar je. Niti nemški niti ruski režim ne želita žrtvovati enega samega moža za koristi zahodnih držav. Nauk iz minule vojne zadostuje za naši dve državi in za naša dva naroda. Od zdaj mislimo, da se bomo sami brigali za svoje koristi. Spoznali smo, da jih bomo najbolje zaščitili, ako se dva največja naroda in dve največji državi sporazumejo.

Angleški državnik, ki eto trdili, da Nemčija želi zavladati nad evropsko celino, tja do Urala, so zdaj srečni, ko bodo zvedeli, da se naše ciljeve naše zunanje politike dejansko mnogo bliže. Mislim, da bomo odstranili tudi razlog za vojno. — Cilji, za katerimi gre Nemčija, so zelo skromni. Pojavnili smo to Rusom. Ali nismo mi in Rusi v prvi vrsti sosede? Angleži mislijo, da bi se mi mogli med seboj spreti. Toda do tega ne bo prišlo. Z nemško-sovjetskimi sporazumi je bila odstranjena ta mora. Ni res, da hoče Nemčija osvojiti Ukrajino.

NEMCIJA BO NA POLJSKEM DOSEGLA SVOJE TAKO ALI TAKO!

Kdaj se bodo dokončno preuredile razmere v tej veliki pokrajini, v prvi vrsti zavisi od velikih držav, ki eto v tem oziru neposredno prizadele. Nemčija tu nastopa z omejenimi, toda določenimi zahtevami. Te zahteve se bodo uresničile tako ali tako. Namesto sedanje nevarnosti boša Nemčiji in Rusiji ustvarili tu položaj, ki bo odstranil na-

tesnost. Ako na zahodu pravijo, da so odločeni upreti se temu tudi z vojno, ki bi lahko trajala 3 ali mogoče celo 5 ali 8 let, potem bi želel odgovoriti naslednje: Nemčija je s težkim samozatajevanjem priznala za končno svojo zahodno in svojo južno mejo. Nemčija je tudi na drugih straneh poskušala s takim zatajevanjem omogočiti pomiritev.

HITLER NIMA VOJNIH NAMENOV

Nimam nobenega vojnega cilja niti proti Franciji niti proti Angliji. Takega cilja nemški narod nima. Trudil sem se odstraniti napetosti med Italijo in Nemčijo. Mislim, da se mi je to popolnoma posrečilo. Takoj po rešitvi saškega vprašanja, sem se slovesno odrekal vsem zahtevam po spremembi naše zahodne meje. Znano je, kaj vse sem ponudil Angliji za iskreno prijateljstvo z britanskim narodom.

POLJSKA PA NE BO VEČ VSTALA

Poljska nikdar več ne bo vstala, kakršna jo je ustvarila versajska pogodba. Zato ne jamči samo Nemčija, temveč tudi Rusija. Za Anglijo je bistven boj proti sedanemu redu v Nemčiji. Načelno sem nemški narod vzgojil tako, da noče niti slišati za državno ureditev, ki jo hvalijo naši nasprotniki. Če mislijo, da lahko sedaj ločijo od mene nemški narod, potem imajo nemški narod za breznačajan ali astrašno neumen, kakor so oni. Narodni socializem ni zaenostj vzgajal zadnjih 20 let Nemce.

NEMŠKI NAROD NOČE VOJNE — A UDAL SE NE BOI

Nemški narod noče vojne in je sedaj napaden, bori se za svojo pravico. Če trdijo, da bo ta vojna trajala tri leta, potem lahko samo obžalujem Francijo. Francoski vojak ne ve za kaj se bori. Če bo ta vojna trajala tri leta, zavijejo to tudi od nas. Tudi v tretjem letu iz naših ust ne bodo slišali besede udaja, niti v četrtem, niti v sedmem letu vojne!

KDO BO SEL PO ZLU V VOJNI

Nemški narod iz te borbe ne bo šel pobit. Če bo v tem boju kaj razpadlo, potem bodo to države, ki jih nazivamo bogate demokracije.

Ti ljudje se niti ne vojskujejo, temveč samo po vsem svetu iščejo take, ki bi se za nje vojskovali. Kaj bi ta svet dejal, če bi mi bili kdaj izjavili, da nam ni po volji red v Franciji ali Angliji, in da se zato vojskujemo, proti temu redu? Sicer bomo videli, koliko časa bo ta gospoda, ki niti eno uro ni bila v rovu, znala držati narode v boju. Sprejeli smo vrženo rokavico in se bomo borili tako, kakor se bo boril sovražnik. Anglija je že z zavijanjem resnice začela boj proti ženskam in otrokom. Ona ima orožje, za katero misli, da je zaradi njega nedotakljiva, to je vojno mornarico. Angleži menijo, da lahko s svojo mornarico vodijo vojno tudi proti ženskam in otrokom nevtralnih držav.

S KAKŠNIM OROŽJEM SE BO BORILA NEMCIJA

Hitler bi lahko nastopil čas, ko se bomo tudi mi poslužili orožja, ki nas bo naredilo nedotakljivim nasproti drugim. Upajmo, da se v tem primeru ne bodo naenkrat spomnili človečnosti. Nemci ne bi želeli, da do tega pride. Takšna vojna ne odgovarja naši miselnosti. Mi smo se v sedanji vojni v načelu držali zapovedi, da je treba varovati mesta in prebivalstvo, kjer ni prišlo do odpora zločinskih elementov, ni bilo razbiti niti eno okno.

Ako se v Varšavi zdaj začneja splošna vojna neborcev po ulicah in iz hiš, se razume, da bo pač vojna zajela vse mesto.

Angleška blokada jasno kaže, da Angliji ne gre za boj proti režimu, temveč za boj proti nemškemu narodu, nemškim ženam in nemškim otrokom. Naš odgovor bo popolnoma odgovarjal temu.

NEMCIJA SE ZAVEDA, KAJ JO ČAKA

Kar se pa izida tiče, je treba biti vedno na čistem, da se sedanja Nemčija ne bo nikoli vdala, ker preveč dobro vemo, kakšna bi bila usoda Nemčije ob vdaji. Posledica vdaje bi bila nova, mnogo strašnejša versajska pogodba. Obvestili so nas, kako bi bila Nemčija razkosana, ako bi bile južne nemške dežele odtrgane od nas, kaj bi vse Poljska dobila, kakšne nove države bi bile ustanovljene in koga bi vse kronali za vladarje teh držav. Nemški narod jemlje vse to na znanje, ter se bo po tem tudi boril. Nemški narod je mnogo bolj navdušen, kakor je bil leta 1914, ko je šel v vojno. To je navdušenje ljudi, ki dobro vedo, kaj danes pomeni vojna.

Nemški narod se bo boril tako, kakor se je boril nekoč. Vemo, kakke strahote prinaša vojna. Toda odločeni smo, da do konca vztrajamo v teh strahotah, pa naj se zgodi kar koli. Kar koli bi posamezni Nemec v prihodnjih mesecih in letih doživel muk in žalosti, delil bo zaveš vseh nas o nerazdružljivi skupnosti, ki veže ves naš narod. Odločeni smo, da se zato borimo do zadnjega diha.

New York, 19. septembra. AA. DNB: Predsednik ameriške glavne delavske zveze Green je imel v Springfieldu v državi Illinois govor, v katerem je dejal, da se zveza, kateri stoji na čelu protivi vsakemu vmešavanju Zedinjenih držav v sedanji evropski spopad. Vsak poslaneški ali senatorski kandidat ali kdor-

Na zahodnem bojišču topovski ogenj

Pariz, 20. septembra. Svoje francosko uradno poročilo pravi: V krajih vzhodno od reke Blies smo odbili krajevni napad sovražnika. Delovanje sovražnega letalstva v istem predelu.

Nemški protinapad na zahodnem bojišču je bil izveden nenadoma v mraku ter maloštevilnimi silami, kakor trdi uradni komunikacije. Toda artilerija je nepretrgoma streljala na Francoze. Ti so se navzile temu močno utrdili na svojih položajih ter s svoje strani začeli streljati s topovi. Nemški napad je bil odbit ter so ob zori ostali položaji nespremenjeni.

Nemško uradno poročilo pa pravi:

Na zahodnem bojišču je bilo nekaj topniške in ogledniške delavnosti v pokrajini okoli Saarbrückena. Na sovražni strani smo opazili na mnogih mestih, da kopije sovražnik rove. Letalskih borb ni bilo. Vest o potopitvi angleške matične ladje, ki jo je sporočilo angleško mornariško ministrstvo, je potrdilo tudi poročilo nemške podmornice, ki je izvršila napad.

Pariz, 20. septembra. AA. Havas: Medtem ko vlada na vseh zahodni fronti mir, pretrgan le s topniškim obstreljevanjem in živahnostjo v odseku, ki ga označuje jutrnje poročilo z besedami: »vzhodno od reke Saar« in večerno z besedami: »vzhodno od reke Blies«, kljub temu ne prenehajo krepke reakcije Nemcev. Predpreteklo noč so Nemci izvršili hud napad, s čimer je prav tako. Oba nemška napada smo odbili. Zaradi običajne redko besednosti poročila francoskega generalnega štaba ni moči točno ugotoviti, kje so Nemci obkrajali napadi. Lahko se pa podrtja strateški pomen predela reke Blies, ki leži 15 km od malega kraja Obers Gilbert, blizu kraja, kjer reka Blies prestopi mejo pri nemškem mestecu Hornbach. Ves kraj med reko Blies in mejo preseka z juga proti severu rečica Dol, tekoča precej globoko med gozdnimi pobočji, visokimi 397 m. Zavzetje levega brega po francoskih četah v gori navedenih okoliščinah bo resno ogrozilo Saarbrücken, ki leži okoli 20 km zahodnoje in tigar branilci bodo odrezani z leve strani.

Nemško bolgarska pogajanja v Sofiji

Sofija, 20. septembra. m. Semkaj je dopotela večletna nemška gospodarska komisija, ki se je takoj začela pogajati z bolgarsko vlado za ureditev trgovinskih odnosov med Nemčijo in Bolgarijo.

Važna seja francoske vlade

Pariz, 20. sept. o. Za danes dopoldne je bila sklicana seja francoske vlade pod vodstvom predsednika republike Lebruna. Na seji bodo sklepali o stališču, ki naj ga Francija zavzame do sovjetskega vdora na Poljsko, o splošnem stanju in pa o ukrepih, ki jih bo Francija po zadnjem sovjetskem koraku morala storiti proti francoski komunistični stranki. Zdi se, da bo komunistična stranka razpuščena.

Predsednik vlade Daladier je imel dolg razgovor z generalom Gamelinom, ki je zato dopotoval v Pariz. Veleposlanik Coulondre, ravnatelj kabineta ministrstva za zunanje zadeve, je imel razgovor z italijanskim poslanikom Guariglio.

Litva hoče na vsak način Vilno

Kovno, 20. septembra. o. Litva je mobilizirala nove letnike. Vse litvansko časopisje naglašja, da je Vilno litvanska prestolnica, katere se Litva ni nikoli odrekla. Okrog vrnitve tega mesta potekajo tudi pogajanja med sovjetskimi poslaniki v Kovnu in litvanskim zunanjim ministrom. Litvanska javnost je prepričana, da se bo Vilno vrnilo k državi prej ali slej.

Čudno ravnanje s poljskimi diplomati

Moskva, 20. septembra. AA. Havas: Kljub demantjem se potrjuje, da komisariat za zunanje zadeve noče priznati članom poljskega poslanstva, ki se danes odpeljejo iz Sovjetske Rusije statuta diplomatske nedotakljivosti, oprostitve od carinskih formalnosti in določil o izvozu deviz itd. Poljaki morajo sami poskrbeti za svoj odhod in si nabaviti vozne listke. Tudi niso dobili obljube, da bodo smeli skupaj potovati.

koli, ki bi hotel zavzeti v Zedinjenih državah kak drug položaj in ki bi bil drugačnih mnenj, naj ne računajo niti z enim naših 3.600.000 glasov, je dejal Green. Ne glasujemo za nobenega človeka, ki bi hotel zdaj poslati našo mladino na bojišče čez Ocean. Green je zahteval najstrožje zakonske in upravne ukrepe, ki želijo izkoristiti evropsko vojno ter spekulirati z življenjskimi potrebščinami.

Poškodovana nemška podmornica v Islandiji

Kodanj, 20. septembra. Neka nemška podmornica je priplula v pristanišče Rejkjavik na Islandiji. Podmornica je nevarno poškodovana.

Drobne vesti

London, 20. sept. AA. Reuter. Sovjetska vlada je dala zagotovilo nemški vladi, da se bo nastop sovjetskih čet na Poljskem omejil samo na predele Ukrajine in Bele Rusije. Isto je izjavil tudi nemški radio.

Sofija, 20. septembra. m. Svoči so v Ruščuk priletela tri poljska vojaška letala, v katerih je bilo šest letalcev. Med njimi je bil eden tudi ranjen.

Cernovice, 20. septembra. m. Svoči je potoval velik oddelek razoroženih poljskih vojakov in kolosarjev skozi mesto. Vojaki so potovali v južno Bukovino.

Cernovice, 20. septembra. AA. Reuter: Med begunci, ki so danes prekorčili romunsko mejo, je tudi general Prchala, poveljnik češke legije. Sovjetske oblasti so ga pridržale 12 ur, nato pa izpustile. Okoli tisoč čeških legionarjev v polni vojni opremi je še vedno ujetih in jih Rusi še niso izpustili. Po izjavah prič, ki so danes semkaj prispele, so se poljski in sovjetski vojaki bratili in ponujali drug drugemu cigarete.

Bukarešta, 20. septembra. AA. DNB: Sovjetske čete so včeraj popoldne zasedle mesto Kuty na poljsko-romunski meji.

Armada ljubljanskih srednješolcev

Ljubljana, 20. septembra.

Objavili smo že številne podatke o vpisih na ljubljanskih gimnazijah. Tudi ostale srednje šole ljubljanske izkazujejo prav čedne številke. Na Državnem učiteljskem in na deškem oddelku vpisanih 147 učiteljskih kandidatov, na ženskem pa 72 kandidatov. V I. razred je vpisanih 52 učencev in 40 učenek.

Velik je bil naval na trgovske šole. Na teh zavodih so bili prisiljeni mnogi prosilcev odkloniti, ker sprejemajo le določeno število dijakov in dijakin. Na Državno trgovsko akademijo je bil velik naval. Za I. letnik je bilo nam 120 prosilcev, sprejetih pa jih je bilo samo 42 in to le odličnikov. Vsi letniki štejejo 240 učenecv in učenek. Na Državno dvorazredno trgovsko šolo je bil prav tako silen naval. V I. letnik je bilo sprejetih omejeno število, in sicer 40 učenecv in 40 učenek. Zavod šteje drugače 215 učenecv in učenek. Veliko je zanimanje tudi za Srednjo tehnično šolo. V prvi letnik na gradbenem oddelku je bilo sprejetih 42 učenecv, na strojni 41, na elektrotehnični 34. Dobro je obiskana tudi delovodska šola.

Armada srednješolcev v Ljubljani je prav velika. Na vseh srednjih šolah imamo okoli 7770 dijakov in dijakin. Velike so bile težave za knjige. Res so bile letos izdane za nižje gimnazije prav čedne, toda razmeroma drage knjige — slovenske čitanke. Mnogi zavodi vodijo posebne podporne sklade za knjige. Iz podpornih skladov je neka gimnazija kupila več čitank in drugih knjig, za kar je izdala prav čedno vsoto. Revni dijaki dobivajo iz teh skladov knjige proti plačilu malenkostne odškodnine za obrabo knjige do zneska 5 din. Nekateri revni dijaki so dobili po več knjig.

Treba pa je tu ožigosati postopanje nekoga bogatega ljubljanskega meščana. Za sina je dal napraviti izpodnega spričevalo, da bi na podlagi tega dobil iz podpornega sklada knjige na posodo in da mu ne bi bilo treba šteti večje vsote za knjige. Prošnja tega meščanskega sinčka pa je bila naravno odklonjena, ker je bilo vsem znano, da je oče zelo bogat in petičen.

Ljubljanski trg v znamenju sadja in gob

Ljubljana, 20. septembra.

Toliko sadja vseh vrst kakor danes že zlepa ni bilo na ljubljanskem trgu. Močno so pritisnile zlasti Belokranjci, ki so danes prodajale grozdje že po 3 do 4 din za kg. Čespiljeva kampanja je tudi že v polnem teku in so češnje danes notirale že zmerom 1.50 dinarja za kilogram. Pojavilo se je tudi že večje količine dalmatinskega grozdja in svežih fig. Oboje prodajajo po 4 do 5 din kg. Mnogo je bilo danes na trgu domačih breskev po 3 din za kg. Gobji trg za šenkavsko cerkvijo je bil natrpan, toda kljub obilici tega zlahtnega gozdnega sadeža cene nočejo doli. Kilogram jurčkov so prodajali po 12 din, merice pa po 3 do 4 din.

Kljub temu, da je bil danes tržni dan, so na šentpetrski nasip pripeljali le 12 manjših voz krompirja. Kupcija pa je bila slaba, kajti cena krompirja v vrečah se giblje med 90 par do 1 din, na drobno pa ga prodajajo na trgu po 1.25 din.

Zahtevajte povsod naš list!

Skrivnost smrtne megle

>Toda morda je tako kakor pravite.< Prelistaval je naprej. >Celo zelo verjetno.<

Omladen okus se je držal Devornyjevega jezika. Njegovo upanje na uspeh telefonskega pogovora je bilo majhno. Druge možnosti za rešitev pa ni bilo. Da bi Morrisa preslepil, se je zdelo brezupno.

Ko je tako brezskrbno sedel in listal po imeniku, bi lahko vsakdo mislil, da bi ga bilo otročje lahko ukaniti. Devorny pa je videl, kako so mu neprenehoma migale veke: skrito pod dolgimi črnimi trepalnicami se je njegovo oko obračalo — od knjige proti ujetniku, od ujetnika proti knjigi. Bliskovito hitro in spet skraj. Vse ostalo pa je govoril svetleči se samokres.

Devorny je globoko zadihal in zvrnil kozarec likerja po grlu.

Sedaj je Morris našel iskano številko. Zdej je bil pogovor najavljen. Kako dolgo bo trajalo, da bo zveza vzpostavljena? Deset dvajset minut, morda pol ure. In potem? Kaj bo potem?

Devorny se je prijel za vrat, kakor bi hotel pretrgati neko nevidno zanko. Morris je to videl in videti je bilo, da razume občutke svoje žrtve.

>Pijte, ga je spet priganjal. >Ni vas treba biti sram pred menoj. Mislim, da bi jaz na vašem mestu od strahu kričal.<

>To bi ne bilo ravno posebno korajžno, je ugovarjal Devorny in se poskušal smejati, pa so se mu le usta raztegnila. Kaj je bilo to? Samega sebe ni razumel. Ga je bilo strah? Njega, ki je v stalnem boju z zločinci tolikokrat z lahkoto postavil svoje življenje na kocko? Nemogoče! Pa vendar! Ta

tesnobni občutek v prsih, to davljenje v grlu — kaj naj bi bilo to sicer pomenilo?

Morris se je naslonil nazaj v svoj stol in si prižgal cigaro. Debela cigara je delovala naravnost otročje spričo njegovega otroškega obraza.

>Kaj je hrabrost?... Jaz sem bil v vojni, je pripovedoval tiho. >Dneve in tedne v strelskih jarkih izpostavljeni divjemu ognju sovražnika. Levo in desno so udarjali težki izstrelki, levo in desno od mene so umirali moji tovariši z vikom, kletvami in zabavljanjem. Jaz sem opravljal svojo službo. Topo in brezbržno. Pozneje sem se udeležil bojev iz prs v prsa. Medsebojno klanje, potoki krvi brez primere. Bojeval se nisem nič boljše in nič slabše kot drugi. Strahu nisem poznal. Kasneje so me kot izvidnika poslali v sovražnikov tabor. To je bilo celo napeto, in vabljivo. Toda potem... Morrisov glas je nehote upadel, kakor da bi sedaj nekaj pomembnega sledilo. >Potem so me prijeli... V takih primerih gre hitro: Vojno sodišče. Obtožen vohunstva. Obsojen na smrt z ustrelitvijo. Takoj odveden in s tremi drugimi postavljen pred zid. In tedaj... tedaj sem nenadoma spoznal, kaj je strah. Lahko bi tulil, kričal, rohnol, jokal kot otrok in klical mater... toda sram me je bilo...<

Za trenutek je umolknil, kakor da bi hotel Devornyju dati priliko, da se izjavi. Vendar pa je detektiv gledal nemo, vprašujoče, z bledim obrazom nanj ter ni spregovoril niti besedice.

>Veste, kdaj spozna človek strah? je povzel svet besedo Morris. >V boju ne, takrat se boje le strahopetci. Najbolj hrabrega se polasti strah takrat, ko se ne more več braniti, če je obsojen na smrt in gleda brez upanja, da bi mogel le s prstom ganiti, konec, neizpremenljiv in — da povdarim — nasilni

svoj konec. Le malo jih more o tem občutku strahu govoriti iz izkustva, kajti večina jih je vendar že mrtvih... Mene je rešil napad naših. Slučaj? Sreča? Večini ljudi ne pomaga niti slučaj, niti sreča... Vaš pogovor!<

Zazvonil je telefon.

Morris je dvignil slušalko z vilice in jo pomolil Devornyju, medtem ko je sam vzel drugo slušalko.

>Govorite, je šepetal komaj slišno toda vsiljivo.

Devorny se je zdrznil.

>Ali je profesor Mutachora pri aparatu, je vprašal razburjen.

>Da. Tukaj Mutachora. Kdo tam?<

>Kennilbury. Oprostite, da vas motim, Mr. Mutachora. Gre za silno nujno stvar...<

>Prosim nič hudega. Saj sem še pokonci. Torej brez ovinkov, za kaj gre?<

Sedaj je prilika. Devorny je globoko zadihal.

>Profesor, gre dobesedno za moje življenje, je spregovoril vsiljivo. >Čujte! Le vi edini me lahko rešite!<

>Kako to? Ne razumem, se je glasil osoren odgovor. Iz profesorjevega glasu, ki je bil do sedaj prijazen in vljuden, je zvenela jeza.

>Vaša skrivnost, profesor! je zahropel Devorny. >Če odkrijete svojo skrivnost, sem rešen.<

Rezek zvok, mešanica smeja in vreščanja, je udarila na uho poslušajočemu.

>Svojo tajno? Ha, ha, ha... To ste pa lepo spletki! Ha, ha... Niti besede vam ne verjamem, Kennilbury. Vi bi me radi preslepili! Ne, vaša pest je zares preveč preprosta.<

>Slabo!< Le to besedico je zašepetal Morris, toda detektiv je vedel, kaj to pomeni.

Od tu in tam

Preiskavo proti kartelu papirja je svoj čas, kakor smo že poročali, uvedlo trgovinsko ministrstvo zaradi cenika, katerega je kartel izdal 1. julija in s tem povzročil cene papirja. Strokovnjaki pa so se takoj oglašili in povedali, da kartel ni imel nobenega utemeljenega razloga, da bi cene povzročil. Zaradi tega je trgovinsko ministrstvo uvedlo preiskavo proti kartelu. Videč, da se nahajajo v nevarnosti, pa se je začel kartel hitro pogajati s tiskarnjami in drugimi odjemalci papirja na veliko in z njimi dosegel sporazum tako, da je razveljavil cenik s povzročeni cenami in sestavil novega, katerega so tiskarnjami sprejeli. Ker je s tem odpadel razlog, da bi kartel preganjali še naprej, je ministarstvo ukinilo preiskavo. Dobro bi bilo, če bi se na enak način ravnilo tudi v podobnih primerih, kadar karteli vseh vrst brez kontrole navijajo cene in kopičijo neupravičene dobičke.

Skoraj v vseh večjih krajih na Hrvaškem so bili v zadnjih dneh številni shodi hrvaške kmečke stranke. Govorniki so pojasnjevali ljudem k sporazum in vse njegove prednosti, katerih bo deležen hrvaški narod. Od povesod poročajo hrvaški listi, da so zborovalci navdušeno pozdravili sporazum in izrekli zahvalo in zvestobo svojemu voditelju dr. Mačku.

Novo ravnanje v Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev zahteva hrvaški časopisi. Listi namreč pravijo, da sestav ravnanja niti kakor ne odgovarja več današnjim razmeram in novim preureditvam, vrh vsega pa tisti, ki sede v ravnateljstvu, v veliki večini ne predstavljajo več delavstva in delodajalcev. Listi pravijo, da bi prav za prav bilo potrebno izvesti volitve, da bi prišli v vodstvo pravi zastopniki delodajalcev in delavcev, ki bi znali bolj pametno gospodariti in ne uklepati vse poslovanje v neprodno mrežo birokratskih metod, ki samo duše poslovanje takega važnega socialnega zavoda, kakor je pač delavsko zavarovanje. Ker pa bi bile volitve zaradi zapletenega volilnega pravilnika predrage — veljalo bi okrog 5 milijonov dinarjev, katere bi delavsko zavarovanje težko pogrešalo — bi bilo najbolje, če bi ministar imenoval novo ravnateljstvo, ki bi ustrezalo razmeram, kakor so v zadnjem času nastale. Od korektnih reform bi ne imelo koristi samo naše delavstvo, temveč tudi naše gospodarstvo.

Z načrti za načrtno pogozdovanje dalmatinskih kraških goličev se že bavijo v Zagrebu. Priporočajo Dalmacije k banski hrvaški pomeni za Hrvaško precejšnje breme, kajti Dalmaciji štejejo še vedno med pasivne pokrajine, ki porabijo več kakor pa imajo dohodkov. Zato bodo poskušali dvigniti blagostanje v Dalmaciji z vsimi koristnimi ukrepi, zlasti pa bodo začeli pogozdovati kraške goličave, kar ne bo samo koristno, kar se tiče lesa, ki ga v Dalmaciji tako pogrešajo, temveč imajo prostrani gozdovi tudi blagodejen vpliv na splošno podnebje, zlasti pa preprečujejo odplavljanje plodne zemlje.

V Dubrovniku se je pred dvema dnevoma utrgal oblak. Zraven pa je divjal silovit vihar, ki je povzročil še več škode kakor pa nevihta. Na vseh nasadih in vinogradih se poznajo strašne posledice škode.

Ogromen požar je izbruhnil v vaši Karlovcu pri Daruvarju. Vnela se je bila kmečka hiša, od koder so plameni svignili na bližnja gosposka poslopja. Komaj so kmetje začeli tam gasiti, pa je veter zanesel iskre tudi na drugo bližnjo hišo, ki je bila na mah v plamenih. Gasenje je bilo oteženo, ker v vaši nimajo gasilcev. Obe hiši z vsimi gosposkimi poslopiji sta zgoreli, obenem pa tudi obilo žita, pri enem kmetu pa še deset tisoč dinarjev gotovine.

Akcijo za ustanovitev enotnega društva vseh gostinskih podjetij so začeli na Hrvaškem. Doslej je obstajalo več takih društev in so se moči drobile v malih organizacijah. Pametni in uvidni ljudje pa so uvideli, da bi se dalo z enotno organizacijo doseči mnogo več, kakor pa prej, in so zato predlagali, naj bi banska oblast vsa številna društva razpustila in dovolila ustanovitev le enega edinega društva, ki bi lahko smoteneje in uspešneje delalo za koristi gostilničarskega stanu.

Kakor je bilo pričakovati, je novosadsko sodišče popolnoma oprostito dva zdravnik, in sicer dr. Uzelca in dr. Kolesnikova, ki sta na nekem bogatašu poskusila pomlajevalne metode ruskega zdravnika v Parizu Voronova. Dolgotrajna tožba se je vlekla zaradi tega, ker sta morala svoje strokovno mnenje v tem pogledu izdati vrhovni sanitetni svet ter vrhovna vojaška zdravniška komisija. Obe sta dejali, da na zdravnik ne pade nobena obzira. V skladu s tem je sodišče izreкло oprostito razsodbo in tako je pomlajevalna afera, ki je vzbudila mnogo prahu v naši javnosti, zaključena.

Kolke je kradel z dijaških vlog služitelj na rektoratu beograjske univerze Radovan Jovičić. Na sled so mu prišli šele ko je zmanjkalo iz predala tajnika za 2500 din kolkov. Tedaj je policija zalotila Jovičića, kako je kolke prodajal v okolici Beograda za mal denar. Jovičić je moral pred sodišče, kjer je dobil tri mesece zapora. Toda uradniki na rektoratu so zahtevali, da se izvede temeljita preiskava, da bi se morda še kje ugotovila tatvina. In res so dognali, da je Jovičić trgal kolke tudi z vlog, ki so jih na rektoratu vlagali akademiki. Vsega skupaj je Jovičić nakradel za 50.000 din kolkov. Zaradi teh odkritij bo moral ponovno pred sodnike.

Tovarni avtomobil, na katerem se je vozilo pet delavcev, se je prevrnil v 30 metrov globok prepad blizu Novega Pazara. Šofer in delavci so prevažali pohištvo. Ko so ga naložili na avtomobil, so se vsedli v gostilni za mizo in pili. Ko so bili že močno pijani, so se vsedli na avtomobil in odpeljali. Vsi razen šoferja so zaepali. Sredi vožnje pa je ometičnost prišla tudi šoferja. Tedaj pa je avtomobil že zdrknil s ceste v globino. Ko so prihiteli ljudje na pomoč, so našli vse ponesrečence speče. Dva med njimi sta se skoraj do smrti pobila, ostali trije pa le malenkostno. Nihče od njih pa se ni iz pijanosti prebudil niti po prevozu v bolnišnico.

Zloglasnega hajduka Dušana Radosavljeviča so ubili orožniki blizu Zajčara. Radosavljevič in Balošević sta se potepala že nekaj mesecev okrog Zajčara in strahovala ljudi. Na sled jima niso mogli priti, ker sta imela veliko pomožancev med pastirji in kmeti. Po zvitih potih pa so orožniki le odkrili, kje se razbojnika v glavnem držita. Obkolili so gozd in čakali. V soboto zvečer sta jo razbojnika primahala iz gozda in se napotila proti vasi. Tedaj pa so orožniki ustrelili in na mestu ubili Radosavljeviča, medtem ko je Balošević pobegnil. Toda tudi zanj pravijo, da so mu ure šete. Orožniki so med drugim aretirali tudi 30 pomožancev.

Pod udarom kazenskega paragrafa

Ljubljana, 20. septembra.

Na okrožnem in okrajnem sodišču se sedaj v jesenskih dnevih razpletajo razne kazenske afeze in zadeve, ki pač posegajo v socialno in gospodarsko življenje Ljubljane ter razkrivajo nehanje in delovanje raznih malih kriminalnih tipov. Mali kazenski senat pod predsedstvom s. o. a. dr. Julija Fellaherja je včeraj sodil male tatitve ter jim delil kazni od 3—5 mesecev strogega zapora.

Finančnega organa je žalil

Okrožno sodišče sestavlja sedaj seznam vseh onih oseb, ki so bile po gotovih kazenskih paragrafi sojene ali proti katerim je tekla kazenska preiskava, pa so sedaj deležne pomiloščenja v smislu kraljevega pomiloščenega zakona z dne 6. t. m. Časopisi so bili objavili, da so pomiloščene tudi osebe, kaznovane po § 172 k. z. (odprava telesnega plodu). To je bila pomota. Te osebe niso bile še nikdar deležne pomiloščenja in tudi sedaj ne. Pomiloščene pa so osebe, ki so bile kaznovane zaradi prestopka žaljenja uradne osebe odtodno zločina javnega nasilja po §§ 127 in 128 k. z.

Pred malim senatom je bila včeraj prav zanimiva razprava. Neki ljubljanski šofer Lojze je 8. aprila letos sunil nekega finančnega organa in ga tudi prav čedno ozmerjal. Obtožen je bil po § 127 k. z. in je včeraj prikorakal pred mali senat. Smehljajoč je pripomnil, da je pač deležen zadnje amnestije. Razprava je nato odpadla. Lojze pa je veselo mahnil iz dvorane.

Kuharici je izvalil 5000 din

Samski hlapec Tone z Viča je krepak deček, prebrisan in fletan fant. Star je pri tridesetih. Lani se je bil seznanil s kuharico Katarincem. Lepo ji je pihal na srce. Katarinca, brhko kmečko dekle, mu je verjela in se vanj močno zaljubila, da je slila trava rasti. Tone ji je pravil, da je kupil v bližini mesta veliko parcelo, kjer bo postavil skromno, a čedno hišico. In tam bosta gozdarila in vrtnarila. Na trg bosta vozila zelenjavo, paradiznike, salato, korenček in vse druge dobrine. Čedne dinarčke bosta služila. Samo za poravnavo kupnine mu manjka 5000 din. Katarinca mu je izročila hranilno knjižico nekega denarnega zavoda z vlogo 5000 din. Tonek je pri zavodu dvignil denar in izginil ko kafa iz Ljubljane. Več ga ni bilo h Katarinci. Ko ga je na-

posled neki odvjetnik, zastopnik Katarince, trdo prijel, mu je Tonek predložil izjavo, ki naj bi jo bila napravila in podpisala Katarinca in s katero ta izjavlja, da ji je celo vsoto pošteno vrnil. V resnici pa je Tone najel neko ljubljansko barabco, zakonitega pisarja, ki mu je izjavo o prejemu denarja napisal in Katarinco podpisal.

Stvar je prišla na dan. In državni tožilec je Toneja prijel in obložil prvič prestopka prevare in drugič zločina napravljanja lažnih listin. Pred sodniki je Tone priznal krivdo in skesano zatrdil: »Gospodje! Še vedno sem pripravljen poročiti Katro! Prosil je za milo sodbo. Bil je obsojen na 6 mesecev strogega zapora, na 240 din denarne kazni in v izgubo častnih državljskih pravic za dve leti.

Položil je hlod čez cesto

Na deželi so po nekaterih krajih zelo hudobni fantje, ki ponoči uganjajo nepremišljena, a hudobna dejanja, tako postavljajo čez ceste trame in hlode, da so dostikrat avtomobilisti in drugi vozači v veliki življenjski nevarnosti. Tak zloben dečko je tudi samski Vinko Kavčič iz Zirov, 21-letno fante. Letos 13. februarja je čez bavinovsko cesto Ziri-Skofja Loka položil 6 m dolg hlod in cesto popolnoma zaprl. Po cesti je privozil z motornim kolesom Edvard Selban iz Ljubljane. V prikolicci je sedel Vinko Kavčič. Z vsa silo, ker je bila noč precej temna, sta zadel v deblo. Motorno kolo se je popolnoma razbilo. Sreča v nesreči je še bila, da sta oba bila le lažje poškodovana. Nevarno pa je bilo, da bi se lahko zgodila kakšna smrtna nesreča. Dolgo niso mogli izslediti zlikovca, naposled se je stvar vendarle pokazala in Vinko Kavčič je bil sedaj obtožen po paragrafu 205 zaradi prestopka zoper varnost javnega prometa. Vinko Kavčič je dejanje priznal. Bil je obsojen na 8 mesecev strogega zapora.

Neki Ljubljčan je bil dalje obtožen, da je ukradel cerkvene kipe in jih okrog prodajal. Pred sodniki je tajil tatvino, izgovarjal pa se je, da je samo pomagal kipe prodajati. Kot prča je našel nek njegov bratec, ki se je pobahal, da je bil v Nemčiji in je prišel demonstrativno pred sodnike v belih nogavicah. Ljubljčan Pepe je bil obsojen le zaradi prestopka prikrivanja in razpečavanja ukradenih stvari na 3 mesece strogega zapora.

Ljubljana od včeraj do danes

Ljubljana, 20. septembra.

Se štiriindvajset ur in zajadrali bomo v jesen, ki se nam že skoraj teden dni tako trdovratno napoveduje z deževnim vremenom. Zemeljski vremenski napovedovalci, katerih preokobe nam naša skrbna kukavica sporoči po sedemkrat na dan, nimajo v teh dneh posebno težavnega stališča. Deževno in oblačno, zdaj v vzhodni, zdaj v zapadni polovici države, zdaj po vsej državi, tako se nam dan za dnem glase njihove napovedi. In moramo reči, da se redko, kdaj zmotijo. Tudi za včerajšnji in današnji dan se niso. Včeraj popoldne so se že prav kmalu začele odpirati nebeške zatvornice in potem je padalo z majhnimi presledki prav do večera. Za spremembo se je zvečer v mraku nekoliko zjasnilo, da so za nekaj časa v blede luči zablistele drobne zvezde, toda prav kmalu se je na nebu spet strnila koprena sivih oblakov in postregla z novo mokroto. Toplina je v zadnjih dneh precej občutno padla in oni, ki imajo povrhnjice, so jih že privlekli iz omara ali iz zastavljalnice, tako da ima fini nos na promenadi priložnost vsrkavati lahen vonj po naftalinu, pomešanem s ceneno kolinsko vodo.

Sicer pa piscu ljubljanske kronike v teh dneh ni prav nič prijetno. Mnogo bi rad napisal in prav gotovo bi bila kronika zanimiva, ako bi vsak dan spravil vanjo takole kakšnih deset pogovorov, ki jih ujame na ulici, v lokalu ali kod drugod. Ob drugih drobnih dogodkih, ki jim je Ljubljana v teh dneh torišče, pa bi moral imeti pisec močno razvit čut pretiravanja, nekako po receptu muha-slona, da bi ljudje njegovi pisariji sploh privoščili bežen pogled. Posnemati bi moral tovariše pri svetovnih časopisnih agencijah, ki so v teh stvarih res mojstri. Zve na primer takle mož, da se skozi vinograde ob Mozeli plazi patrola treh vojakov, — njegov radiogram že govori o veliki ofenzivi —, sovranski odda nanje nekaj strela, da bi jih preplašil, — naš mož napiše o silni protiofenzivi —, patrola se skrije med grmičje in prične obirati sladko grozdje, — poročilo pove, da je nasprotnikov protinapad zmagoslavno odbit itd. Da, da, ko bi mogel pisec ljubljanske kronike posnemati te može, lahko bi bilo njemu in spoštovanim čitateljem.

Nekaj razveseljivega pa je vendar mogoče vtakniti v ljubljansko kroniko: barometer razpoloženja vrlih ljubljčanov se je pričel dvigati. Zanesljivi znaki za ta dvig so drobne iskre humorja, ki so se pričele kresati iznad splošne depresije. Kar prijetno sem bil presenečen, ko me včeraj popoldne vsega zamišljenega na cesti pocuka za rokav vajence mojega čevljarja: »Gospod, vi, ki ste od časopisa, boste gotovo vedeli, katera je bila edina pomoč, ki so jo Angleži nudili dozdaj Poljakom!? Debelo ga pogledam in prvi hip ga hočem poučiti, naj se raje briga, da bodo templanci na mojih čevljih v redu, pa me paglavec že prebhti: »Veste, to, da so pravočasno odpeljali poljsko zlato v London... in že se stekel po ulici, žvižgajoč premet šlager.

Karambol na Šentpeterski cesti

Vogal Šentpeterske in Resljeve ceste je bil snoči okrog pol 7 prizorišče prometne nezgode, ki, hvala Bogu, ni imela resnejših posledic. Trčili sta dve vozili, med katerimi obstoji izdatna socialna razlika, namreč avtomobil in kolo. Avtomobil je privozil po Resljevi navzdol in hotel zaviti na levo v Šentpetersko. V tem pa je iz Šentpeterske ceste privozil na kolesu dr. Gornik, ki ga je avto zgrabil od strani in vrgel na pločnik pred trafikom. Ponesrečenec je bil mahoma po glavi oblit s krvjo in prav hitro se je znašel sredi gruče radovednih in sočustvujočih pasantov, ki so s strokovnjaško gotovostjo ugotovili, koga zadene krivda za karambol, in že določili višino odškodnine. Ponesrečenca je avto odpeljal v bolnišnico, vendar se njegove poškodbe lažjega značaja.

Zenska bolnišnica napoli prazna

Sedanji napeti in negotovi položaj se med drugim odraža tudi v ljubljanski ženski bolnišnici, ki je bila še pred meseci zmerom tako napolnjena, da so morali odklanjati znatno število porodnic, ker je bilo še za težje gine-

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Barometer	sko stanje	Temperatura v °C	Relativna vlažnost	Velikost oblakov	Veter (mer. jakost)	Pada-vine
Ljubljana	760.7	18.2	11.0	94	10	W ₂	3.5 dež
Maribor	760.7	17.3	9.0	90	5	0	2.0 dež
Zagreb	760.1	23.0	12.0	90	4	NNE ₁	2.0 dež
Belgrad	760.6	25.0	16.0	90	4	NNE ₁	0.1 dež
Sarajevo	761.5	24.0	9.0	90	6	0	5.0 dež
Vis	760.3	20.0	14.0	90	8	0	4.0 dež
Split	760.2	26.0	18.0	80	3	0	0.5 dež
Kumbar	758.8	23.0	18.0	80	6	NNE ₁	30.0 dež
Rab	761.0	20.0	14.0	80	4	0	—
Dubrovnik	760.7	24.0	16.0	80	6	0	—

Vremenska napoved: Večinoma oblačno in nestanovitno vreme. Po nekod bo deževalo.

Koledar

Danes, sredo, 20. septembra: Evstahij. Četrtek, 21. septembra: Matevž.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Dunajska cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 62; mr. Gartner, Moste-Zaloška cesta.

V sredo 20. septembra 1939 ob 8 zvečer shod JRZ v Krekovem domu na Jeseniah. Govori g. dr. Albin Šmajd o notranjem političnem položaju. (Naše delo in naši uspehi za banovino Slovenijo!) Vabljeni!

Razpored zgradarstva, pridobnine in davka na poslovni promet za leto 1939 je v smislu čl. 131 zakona o neposrednih davkih od 8. februarja 1928 razglašen na javni vpogled davčnim zavezanecem pri tukajšnji davčni upravi (soba št. 11) v času od 19. novembra do vseheta 2. oktobra 1939. O ugotovljenih davčnih osnovah in odmerjenem davku bodo davčni zavezaneci posebej obveščeni s plačilnimi nalogi, proti katerim bodo imeli pravico pritožbe. — Davčna uprava za Ljubljano-mesto.

Ordinacijske ure protituberkuloznih dispanzerjev. Dispanzer v Črni pri Prevaljah ordinira vsak četrtek od 15 do 19 v bolnišnici Bratovske skladnice; v Kočevju vsak torek od 10 do 12 in vsak petek od 16 do 18; v Metliki pa vsako sredo od 10 do 17 in vsak četrtek od 10 do 12 (ob sredo samo pregledi, ob četrtek samo terapija). — Protituberkulozna zveza v Ljubljani.

Vse inženirje in arhitekte, graditelje ter tosarke in zidarje vabi mestno poglavarstvo, da se udeležijo poročil in obravnave o napravi zavetišča proti napadom iz zraka v sredo, 20. t. m., ob 20 v predavalnici mineraloškega inštituta na univerzi, pritličje, levo. Med drugimi strokovnjaki bo imel glavni referat inž. Stanko Dimnik. Zaradi velike aktualnosti referatov naj bo udeležba vseh strokovnih krogov brez izjem, da sodelujejo pri diskusiji.

»Roditeljski list«, ki ga izdaja Pedagoška centrala v Mariboru po sklepu njenega občnega zbora in upravnega odbora ne bo izhajal. Mnogi naši naročniki do lista niso izpolnili svojih obveznosti, tako da založnica ne razpolaga z zadostnimi gmotnimi sredstvi za izdajanje lista. Ob ugodnejšem gmotnem stanju list »spet izide, kar bo pravočasno objavljeno v listih«.

Mestni posredovalni urad in referat za tujski promet sta se skupaj z mestnim obrtnim oddelkom preselila z rotovža v Auerspergovu palačo na Napoleonovem trgu. Tudi uverjenja potrdil za brezplačni povratek po železnici se odslej dobivajo tam med uradnimi urami, popoldne in ob nedeljah pa v nujnih primerih, kakor je bilo pred kratkim javljeno, v mestnem predsedstvu in se je zato treba javiti pri vratarju mestne hiše na Mestnem trgu št. 27.

Poziv slovenskim pisateljem! Glavni odbor društva Rdečega križa, sekcija Podmlatka, je sporočil dravskemu banovinskemu odboru društva Rdečega križa v Ljubljani, da je pripravljen v svoji »Pozorišni biblioteci Podmlatka« izdati 1 ali 2 gledališka komada v slovenskem jeziku, ako bi vsebina in izdelava teh del odgovarjala programu in ciljem društva Rdečega križa. Za event. nadaljnje podatke naj se izvolijo zainteresirani obrniti na omenjeni Glavni odbor v Beogradu, Simina ulica 19.

Ljubljansko gledališče

Drama. Sobota, 23. sept.: »Kacijanar«. Premierski abonma. Otvoritvena predstava. — Nedelja, 24. sept.: »Neopracivana ura«. Izven. Znižane cene. — Ponedeljek, 25. sept.: Zaprtlo. — Torek, 26. sept.: Zaprtlo. (Genralka). — Sreda, 27. sept.: »Hudičev učencec«. Premierski abonma.

Drama bo začela letošnjo gledališko sezono v soboto, 23. t. m., s slovenskim delom, Medvedovo tragedijo »Kacijanar« z Levartem v glavni vlogi. Delo je zgodovinskega značaja in slika dogodke za časa cesarja Ferdinanda, ki so se mu upri veljaki: Kacijanar, Frankopan, Zrinjski in drugi, ter skušali osvoboditi slovenske pokrajine. Različne faze njihove zarote, ljubzenska zgodba Kacijanarjeve hčere in končna tragedija Kacijanarja so zanimiva slika iz naše zgodovine. Delo je režiral prof. Šest. Otvoritvena predstava bo za premierski abonma.

Bogat spored najzanimivejših dramskih, opernih in operetnih del in nekaterih baletov boste videli v teku sezona v našem gledališču po izredno ugodni ceni, če postanete abonente. Zadnji rok za prigras je do sobote, 23. t. m. v pisarni Drame (blagajna).

Celjske novice

Premovanje živine v Vojniku bo v petek, dne 22. septembra, ob 8. zjutraj. Selekcijno društvo v Vojniku vabi članstvo, da pravočasno privede omenjenega dne vse plemenjake, krave, telice in mlado živino na razstavljeni prostor. Z ozirom na to, da je ta prireditve velike važnosti za organizacijo in napredek živinoreje, naj se premovanje udeležijo tudi živinorejci iz sosednjih občin. Za dobro plemensko živino bodo razdeljene lepe nagrade.

Zaradi nujnih del na omrežju bo mestna elektrarna v Celju v nedeljo, 24. septembra, ukinila dobavo toka, in sicer za mesto od 8. do 11. dop. za okolico pa od 8. dop. do 4. pop. Prebivalstvo naj vse čas med ukinitvijo smatra, da je omrežje pod napetostjo.

Mestno poglavarstvo v Celju je zgradilo na gospodarstvu Mestnega zavetišča v Medlogu sadno sušilnico dr. Stojkovičevega sistema. Kmetovalce in sadjarje opozarjamo, da se poslužijo te sušilnice v čim večjem številu. Pogoji za sušenje se dode pri upravi gospodarstva Mestnega zavetišča v Medlogu.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Področje, na katerem se bo odločal evropski krvavi ples:

Vojna na morju, dosedanji boji in sodbe o njih

Ena in druga stran v sedanji evropski vojni so glasila kljub razlikam v nečim: da obe priznavata važnost vojne na morju in vsega, kar je z njo v zvezi. Zato obe skušata nasprotniku zadati čim več škode na morju, kakor nam pričajo poročila, ki dan za dnem govorijo o potapljanju trgovskih ladij po podmornicah. Zanimivo je torej elišati, kaj sodi v dosedanji vojni na morju ena, kaj druga in kako poroča kaka nevtralna stran, n. pr. Italija.

Kaj menijo Francozi o dosedanjem boju proti podmornicam

Kakor poročajo francoski listi, sodelujejo francoske patrolne ladje na morju z angleško mornarico v boju proti nemškim podmornicam. Francoske pomorske enote so predvčerajšnjim izvedle napad na neko nemško podmornico, za

katero mislijo, da je bila pri tej priliki potopljena.

Ko je bila podmornica napadena, so opazili, da je potopljena na mostu, vendar pa je težko s popolno gotovostjo trditi, da je bila podmornica potopljena. Ker so se pokazali veliki madeži olja in bencina na morski gladini, je lahko zanesljivo potrdilo za uspeh. V pomorskih krogih menijo zaradi teh ugotovitev in omejitve, da je napad na podmornico po francoskih ladjah, ki so specializirane za boj proti podmornicam, uspel.

Francoski pomorski krogi izjavljajo, da ta uspeh ni prvi uspeh od začetka vojne na morju in da se brez pretiriranja lahko reče, da so francoske ladje do sedaj potopile štiri ali pet nemških podmornic.

Francoski listi se hvalijo z uspehi

Pravijo, da se je podmorniška vojna začela z odličnimi nadami in z dobrimi uspehi. Čeprav se je vojna šele začela, pa doseženi uspehi presegajo rezultate, ki so bili poprej doseženi do konca 1918 ko je bila vojna v vsem teku.

Francija in Anglija sta šele tik pred vojno ustanovili svojo tako imenovano rezervno mornarico s posebno nalogo, da bo vodila vojno proti podmornicam in da bo s tem razbremenila aktivno mornarico v njenem delu za zavarovanje prometa na velikih morjih. Ta mornarica je sestavljena iz velikih števil lahkih enot, ki so vojno oborožene. Poleg topov s precej velikim kalibrom razpolagajo te protipodmorniške enote s posebnimi zalogami podmorniških bomb, ki predstavljajo najbolj strašno orožje proti podmornicam. Njihova eksplozija na dnu ali pa le v bližini podmornice povzroči pljuskanje vode in tolikšen udarec, da se v notranjosti pokvarijo vsi občutljivi podmorniški aparati, pa čeprav podmornica na zunaj vzdrži ta udarec.

»Dolgi trg« v Gdansk, kjer je nemški kancler včeraj imel svoj veliki govor.

Prvih pet in dvajset dni vojne na morju je v znamenju izgube angleške matične ladje »Courageous« in eksplozije, do katere je prišlo na »Plutonu«. Toda zavezniški mornarici v prvih 15 dneh vojne na morju nista imeli niti po številu niti po pomenu tolikšnih izgub, kakor sta jih imeli v začetku podmorniške vojne pred 25 leti.

Tako pravijo o dosedanjem poteku pomorske vojne Francozi.

Italijani o potopu »Courageousa«

Rimski dnevnik »Popolo di Roma« piše o potopitvi angleške letalonosilke »Courageous« takole: Podmornica, ki je izvedla torpediranje, je bila pred nemškim pristaniščem Wilhelmshafenom, ko je ponoči zagledala obris ogromne ladje, ki se je počasi, z ugašenimi lučmi približevala. Okrog nje je bilo polno torpedov. Ladja bi bržkone morala podpreti letalsko akcijo na nemške vojaške luke ali pa na Siegfriedovo črto.

Nemška podmornica se je takoj potopila in se ji je posrečilo dvigniti se med matično ladjo in torpedovkami. Iz daljave kakih 20 metrov je izstrelila pet torpedov, ki so zadeli angleško matično ladjo. Nato se je podmornica naglo potopila in izgubila ter v najbližje oporišče odnesla vest, ki jo je potem potrdila tudi angleška admiraliteta. Menijo, da se je z matično ladjo potopilo tudi okrog 50 letal in se je samo petim letalom posrečilo dvigniti se z ladje. Poleg tega je našel smrt tudi večji del posadke matične ladje, ker je prišlo na ladjo do hudih eksplozij.

Vrhovni poveljnik nemške mornarice o pomorski vojni

Vrhovni poveljnik nemške vojne mornarice admiral Raeder je sprejel poročevalca amsterdamskega lista »Algemeene Handelsblad« in mu dal izjavo o nemški podmorniški vojni. Admiral je dejal:

»Nemške podmornice se strogo ravnajo po splošno priznanih načelih pomorske vojne. Držijo se v celoti ukrepov, ki jih je določil londonski sporazum o podmornicah. V soglasju s pravili omejenega sporazuma imajo podmornice pravico z vsemi sredstvi streljati vsak oborožen spor. Jasno, da prevzamejo tiste ladje, ki sodelujejo v kakršnem koli boju ali pa plovejo v spremstvu sovražnih vojniških ladij, same vso odgovornost za nevarnost, ki iz tega nastane in da se nimajo pravice pritoževati, če trpe v boju škodo ali so uničene. To načelo je priznано po mednarodnem pravu.

Podmorniška vojna in mednarodno pravo

Francoska navodila o izvajanju mednarodnega prava v vojni z dne 8. marca 1934 vsebujejo tudi člen 112, ki pravi, da tvegačo ladje, ki plovejo v spremstvu sovražnih ladij, vse nevarnosti vojne in da imajo poveljniki francoskih podmornic po čl. 2. teh navodil pravico in izrecno dovoljenje, uporabiti oboroženo silo proti ladjam, ki plovejo v takšnem spremstvu.

Razume se samo po sebi, da navodila, ki so jih v skladu s tem dobile nemške podmornice, ne pomenijo, da teče neomejena podmorniška vojna. Nasprotno trditve britanskega informacijskega ministrstva pomenijo samo premisljeno zavajanje tujine v zablodo in jih je treba odločno zavrniti.

Nevarnost je, da bo prišlo do neljubih dogodkov, ker je Velika Britanija oborožila trgovske ladje. Zato je treba računati s tem, da bodo angleške trgovske ladje uporabljale orožje proti podmornicam, kakor so ravnale tudi v svetovni vojni. Ker to prepoveduje mednarodno pravo, bo Nemčija prisiljena izvajati potrebne korake proti tem ladjam.

Zato je Nemčija takoj sporočila nevtralnimi vladam, da je položila mine pred svoja pristanišča.

Današnja pomorska vojna se znatno razlikuje od vojne v letih 1914 do 1918, predvsem zaradi tehničnega napredka mornarice in letalstva.

Sodba o sovjetski mornarici

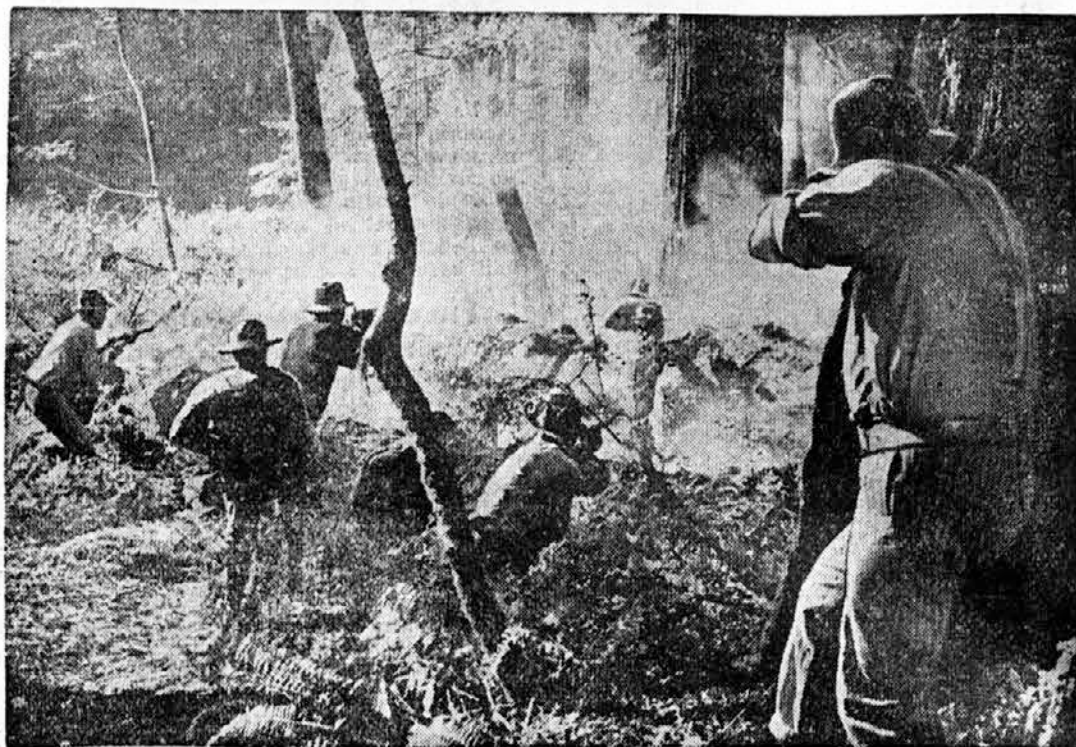
Na vprašanje, kaj misli o sovjetsko-ruskem brodogradnji, je Raeder odgovoril:

»Rusija z izredno voljo dela svojo mornarico in svoja vodna letala. Ruske podmornice so na glaslo močnih enot, ki imajo veliko akcijsko področje, njihova tehnika in izurjenost je pa odlična.

Na poslednje vprašanje, ali bo Nemčija tudi to pot poskušala kakor v svetovni vojni, da pride s pomočjo trgovinskih podmornic tipa »Deutschland« v zvezo s prekomorskimi državami, je admiral v. Raeder odgovoril:

»Nemčija je tako zelo neodvisna od čezmorskega uvoza, da ji ni treba pošiljati trgovskih podmornic, da bi prevzale surovine v Nemčijo.«

Naročajte in širite Slovenski dom!

Prizor iz vojne, toda ta k sreči samo iz vojne na filmskem platnu. Slika je vzeta iz velikega ameriškega filma »Dolina velikanih«, v katerem je prikazan boj za zlate pokrajine na ameriškem divjem zahodu. To sliko smo približili že včeraj, a je tiskarski škrt naredil zmedo pri včerajšnjih slikah, zaradi česar sliko ponavljamo (Foto Warner Bros)

Spomenik gosencici, ki je rešila Avstralijo

Na jugozapadni obali Avstralije v mestu Chin-chille so postavili spomenik mali gosencici, imenovani cactoblastis cactorum. To je gotovo edinstven primer v vsej zgodovini človeštva.

Ta gosencica je rešila celo otocje neke rastline, ki se ni dala izkoreniniti niti z največjimi napori. Rastlina, ki je delala toliko skrbi in nadlego otocanom oziroma njihovemu zemljišču, je neke vrste kaktus s prekrasnim cvetom.

V južni Ameriki in tudi v drugih tropekih deželah je ta kaktus domača rastlina. Ima lepe zlatorumene liste ter daje slaček plod, ki je zelo okusen. Iz ploda napravijo izvrstno marmelado. Toda kljub tem prednostim smatrajo posestniki zemljišč v Avstraliji kaktus za škodljivca in kot prokletstvo za zemljo, ker se hitro plodi in razširja in ker so zaradi njega ogromna zemljišča neplodna.

V Avstralijo je bil prenešen kaktus z guvernerjem Philipom in prvimi naseljenci l. 1788 in to iz Brazilije v Sydney. Soprogi nekega farmerja je ugaljal lepi cvet, ki ga je prenesla domov in predadila. Rastlina je hitro rasla, tako, da se je zaplodila še pri sosedih. Uporabljali so jo za živo ograjo. S tem pa je postal tudi živa muka za posestnike. Ze l. 1870. niso mogli več preprečiti širjenja kaktusa. L. 1900. se je kljub neprestanemu izkopavanju razvil na 40.000 štirjaskih kilometrov, a l. 1920. že na 240.000. Naslednjih pet let je bilo že 260.000 štirjaskih kilometrov lepe, rodovitne zemlje pokrite s tem škodljivim kaktusom. Avstraliji je pretela nevarnost, da bo na koncu vsa poraščena s kaktusom.

Na vse načine so poskušali uničiti škodljivo zver, katerega ni mogla iztrebiti človeška roka. Zato so odšli v Južno Ameriko, domovino kaktusa, raziskovalci, da bi tam našli žival, ki bi pokončala to škodljivo rastlino.

Na ta način so odkrili v botaničnem vrtu La Plata v Argentini cactoblastis cactorum.

Koliko nemške vojske je operiralo na Poljskem

Italijanska uradna agencija Stefani poroča o sestavi in številu nemških čet, ki so operirale na Poljskem. Po italijanski sodbi je v začetku septembra bilo proti Poljski pet nemških armad, in sicer: armada iz Vzhodne Prusije z osmimi divizijami, pomorjanska armada s petimi divizijami, poznanska armada s 13 divizijami, sleska armada s šestimi divizijami in armada iz Zgornje Šlezije z osmimi divizijami. Skupno torej 40 divizij, od katerih je bilo šest sestavljenih iz oklepnih oddelkov. Poljska je vršla večji del svoje vojske proti najmočnejši nemški armadi ter je tako ta vojska bila zaradi manevrov s severa in juga obkoljena in razdeljena v dva dela pri Kutnu in Varšavi. Nemški generalni štab ni nameraval izvesti ofenzive na poznanskijskem bojišču, ki bi bilo izključno defenzivnega značaja. 13 divizij na poznanskijskem bojišču je ostalo v začetku neaktivnih, ko je 16 divizij na krilih izvedlo obkolitev. V prvem tednu operacij je nemški generalni štab poslal na Poljsko še 10 divizij. Tako je na Poljskem bilo 50 nemških divizij, ki ne predstavljajo največjega dela nemške vojske, ker je nemška vojska zaposlena tudi na zahodu vzdolž Siegfriedove črte. Nemški načrt je bil brž izveden. Na Poljskem so vodili bliskovito vojno, kakor jo je Italija vodila v Abesiniji.

Dognali so, da je ta gosencica zelo požrešna na škodljiv kaktus. Zato so zbrali 2750 gosenic in jih poslali na otocje, kjer so jih v posebnem laboratoriju aklimatizirali in odgojili. Leta 1926-27 so spustili 2.250.000 gosenic na kaktus. Naslednjega leta so se gosencice razmnožile in na ta način je začel izginjati kaktus. Danes je že 90.000 štirjaskih kilometrov zemlje očiščene od škodljivega kaktusovega grmovja in zemlja je spet pripravljena roditi bolj koristne plodove kakor je kaktusov plod.

Tudi druge države, kjer je kaktus zaposlojen, so sledile zgledu Avstralije. Uvozile so gosencice, da se ubranijo prevelike plodnosti kaktusa.

Cactoblastis cactorum je oranžnorođe barve s poprečnimi črnimi progami Dolga je 2 in pol cm. Gosencica izgrize kaktusu tudi koren in rastlina, ki jo ta gosencica napade, ne raste več.

Radio

Sreda, 20. sept.: 12. Pisana šara (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Ruski seket — 14. Napovedi — 15. Mladinska ura: Opazuj in poskušaj (g. prof. M. Adlešič) — 15.15 Pesmi iz opere »Pri našo kočji« (J. Beger) — 15.30 Plošče — 15.40 Zanimivosti iz ribištva — 16.15 Sloga — 16.30 Napovedi in poročila — 16.45 Ob 75 letnici ženevske konvencije Rdečega križa (g. dr. O. Fetiš) — 16.45 Nac. ura: Uspehi vsedrž. gasilskega kongresa v Ljubljani (Fr. Mežek, tajnik v Ljublj.) — 20. Veseli godci — 20.45 Poljski glasbeni utrinki (plošče) — 21.15 Klavirski koncert: ga. Maria Osterc-Valjalo — 22. Napovedi in poročila — 22.15 Vsakemu nekaj (plošče).

Četrtek, 21. sept.: 12. Zborovske pesmi (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Iz domačih logov (Rad. orkester) — 14. Napovedi — 15. Poster spored Radij. orkestra — 15.40 Slovensčina za Slovence (g. dr. R. Kolarič) — 16. Napovedi in poročila — 16.30 Deset minut zabave — 16.45 Nac. ura: Minister za telesno vzgojo — 20. Originalna švicar. godba (Bratje Malenšek) — 20.45 Reprodukcijski simf. koncert (Mursorgskij in Stravinskij) — 22. Napovedi in poročila — 22.15 Lahka glasba (Radij. orkester).

Drugi programi

Sreda, 20. sept.: Belgrad: 20. Opera — Zagreb: 20. Ljubljana — Varšava: 19.30 Orkester in solisti, 21. Chopinove skladbe — Praga: 20. Orkestr. koncert — Bratislava: 19.30 Opera — Sofija: 19.25 Verdijska opera »Trubadur« — Budimpešta: 20.10 Igra, 21.10 Schu. bertove pesmi, 22. Cigars. godba — Trst-Milano: 17.15 Komorni koncert, 21. Opera »Metistofeles« — Rim-Bar: 21. Pesmi in ples, 22. Simf. koncert — Florencia: 20.30 Igra in pesna glasba — Bern-Münster: 19. Predavanje o Monizku, 20. Montizkova opera »Grad duhov« — Strassbourg: 19.30 Sloga, 20.30 V. l. godba, 21.45 Raci. novca trilestolnica — Bukarešta: 19.40 Orkestralni koncert, 21.25 Pesna glasba, 21.35 Klavir — Hôrby: 20.30 Brahmsov »Requiem«.

Četrtek, 21. sept.: Belgrad: 19.05 Slov. narodna, 20. Humor, 21. Narodne pesmi, 21.30 Tamburice — Zagreb: 20. Igra, 20.30 Madrigalisti — Varšava: 21. Komorni koncert — Praga: 20. Igra — Bratislava: 20. Flaubertove »Skušnje sv. Antona«, 21. Simf. koncert, 22.15 Ital. glasba — Sofija: 19.30 Simf. koncert — Budimpešta: 20.15 Orkestr. koncert, 22. Klavir, 23. Ciganski orkester — Trst-Milano: 17.15 Vok. koncert, 21. Igra, 22.20 Plesni — Rim-Bar: 21. Wagnerjeva opera »Walkira« — Florencia: 20.30 Loharjev večer — Bern-Münster: 19.30 Zabav. koncert — Strassbourg: 20. Narodna glasba, 21.45 Komorni koncert — Bukarešta: 19.40 Simf. koncert, 21.40 Pesna glasba, 22.30 Romun. glasba — Hôrby: 20. Orkestr. koncert, 22.15 Glasbena slika.

Lojze Pajtlar:

BEG IZ TUJSKE LEGIJE

Ko smo opoldne dobili nekaj hrane in popili vsak četrti litra kave, nas niso pustili niti trenutno počivati, ampak smo morali spet nositi kamenje. Hoditi smo morali po kamenje že skoraj pol kilometra daleč, poleg tega in neznosne vročine, utrujenosti od dolgega pota in pa strahne žeje, smo morali kamenje kopati iz trdih tal, da smo si roke vse odrli in razpraskali. Velike skale, ki so bile težke skoraj cent, smo morali nositi kar po trije. Take velike skale so bile najbolj zaželen in najbolj iskan material. Pri podjetnem duhu, ki vlada v legiji, sem prepričan, če bi bili nosili kamenje že pol dneva, bi se bila razvila prava trgovina za boljši kamen.

Ker je bilo to delo izredno važno za našo varnost, so nam pomagali tudi podčastniki, celo kateri častniki se je okorajal, da bi nam dal dober zgled in je tudi sam prenašal skale.

Vprašal sem za šalo našega kaporalja, kakaj tak nepotreben trud. On pa se mi je samo nasmešnil in mi rekel: »Pozna

se ti, da si še malo časa v Legiji. Načelo legije, pridobljeno z dolgimi skušnjami, je, da na pohodu postavimo, brž ko se kolona ustavi, takoj obzide, pa četudi bi vojaki od utrujenosti cepali po tleh.«

Bilo mi je dosti pojasnila. Odkar sem elišal arabske strelce, mi je bilo brž marsikaj jasno.

Kakor so pravili starejši tovariši, so Arabci sto in stokrat izrabili priliko in s premočjo kar potepali peščico legionarjev, sicer hrabro, ki se pa ni mogla pravočasno zavarovati za zidom.

Spominil sem se, da sem nekoč bral, da so rimske legije na pohodu po sovražni deželi tudi takoj, ko so prišle na kraj, določile za počitek, zgradile najprej obzidje. Legija se je v vojni umetnosti ravnala po prvih mojstrih — Rimljanih.

Ko smo zvezli vse kamen od blizu, smo hodili ponj dalje in dalje. Ko nismo mogli več zmagovati, smo nagnali na delo mule, ki so nam pomagale nositi kamenje z daljnjega brega.

Napor, ki smo ga tu pretrpeli, je sedem tovarišev tako zdelal, da so omedleli. Ker sta dva od njih, Nemca po rodu (opazil sem, da Nemci zelo slabo prenašata saharso podnebje), dobila poleg tega še napad sončarice, sta umrla.

Ko je bil zid za silo narejen, smo uredi tabora izkopali veliko kotanjo in vanje namestili mule z municijo in živim žem ter bolniško postajo, vse skupaj pa še ogradjali z nizkim zidom, tako da so mule mogle samo svoja dolga ušesa izza zidu, da je bilo vse bolj zavarovano.

Ker nam je vode že primanjkovalo, je ukazal komandant, da gremo po njo z mulami. Za oboroženo spremstvo in varstvo je določil dvajset mož. Iz naše kompanije nas je šlo šest, in sicer tisti, ki smo imeli stražo v zadnjem taboru, kjer nam je kapetan obljubil, da bomo imeli prosto eno popoldne. Zato so nas tudi zdaj določili za spremstvo.

Šli smo po vodo z mulami v dolgih vrstah do soteke, kjer je bil studeneč. Popoldne so prišli Arabci sadija, jaje in drugih stvari, toda še predno so prišli do tabora, smo jih morali na komandantovo povelje »nagnati. Odslej se ni smel noben Arabec več približati taboru. Poveljnik se je bal, da so to samo ogleduhi. Bili smo namreč tik Arbalou-ja kazbe, ki se je francoskim oblastem upirala. Vei uporniki s hribovja okrog, ki

so nam bili zelo nevarni, so imeli svoje zatočišče v tem arabskem gnezdu.

Ko smo se zvečer spet zbrali, da bi šli po vodo, je vsakdo vzel toliko bido- nov, kolikor jih je mogel nesti, ostale bido- done pa smo naložili mulam. Poleg tega so mule nesele še vsaka dva sodčka, ki sta držala po 25 litrov in ki jih je vsaka kompanija imela štiri.

Nosili smo vodo v dolgi vrsti z mulami.

Voda, ki smo jo natočili v sodčke, je bila določena samo za kuho, dočim je imel vsak legionar vodo v bidonih za lastno uporabo. Tudi smo imeli vodo le za pitje. Malokdo je bil tak, da bi se z njo umival, saj to bi bilo že razkošje, preveliko za naš položaj!

Dvakrat smo šli po vodo in smo se drugič vrnili že v mraku, ne da bi nas bili med potjo Arabci vzemirjali.

Toda legionarji so med tem še vedno nosili kamenje, da bi zvišali zid čim bolj, tako da je bil zid visok zdaj še skoraj pol metra. Šele ob naši vrnitvi so ustavili delo.

Sedaj šele smo si lahko postavili šotore in ekuhali večerjo. Šotore smo postavili dva metra od zidu z vhodom obrnjenim proti zidu.

Za večerjo smo dobili škattijo sardin, nekoliko juhe z rižem in četrtinko kave. Tako smo bili vsi utrujeni, da se je vsakdo, komaj je popravil večerjo, vlekel in v trenutku zaspal. Straža je bila to noč podvojena. Tudi sicer so bili koraiki opreznosti postreženi. V šoturu na primer nismo smeli več spati samo poleg puške, ampak je moral vsakdo jermen puške privezati na zapestje, da bi jo imel ob nočnem napadu takoj v roki, ne da bi jo še iskal in lahko izgubil v splošni zmedbi, kar se je pogosto pripetilo.